

Набруско В.І.*

ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ КРАЇНИ – ЗАПОРУКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ. ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ

Автор аналізує сучасні виклики в інформаційній сфері, що становлять загрозу національній безпеці, викладає конкретні пропозиції законодавчого, технологічного характеру для розв'язання означених проблем.

Ключові слова: інформаційний суверенітет, ЗМК, громадське мовлення, інформаційне поле.

Автор анализирует современные вызовы в информационной сфере, которые угрожают национальной безопасности, излагает конкретные propositions законодательного, технологического характера для решения означенных проблем.

Ключевые слова: информационный суверенитет, средства массовой коммуникации, общественное вещание, информационное поле.

The author analyzes contemporary challenges in the sphere of information that course danger to national security. This article puts forward the propositions of legislative and technological nature that will help to solve the problems mentions above.

Key words: informative sovereignty, means of mass communication, public service broadcasting, informative field.

В умовах реального інформаційного суспільства глянемо на проблеми інформаційного суверенітету через призму національного інформаційного ландшафту.

На жаль, український медіа ресурс за роки незалежності не став інструментом державотворчим, націєоб'єднуючим, фактором духовного очищення та суспільної злагоди, а перетворився на банальне гендлярське поле і став фактично загрозою національній безпеці. Українське законодавство у сфері засобів масової комунікації успішно сприяло цьому – агресивна комерціалізація, боротьба за своєрідними правилами на ринку інформаційних послуг, що ми спостерігаємо і сьогодні, взяли гору над розумною протекціоністською державною політикою. Нинішня картина нашої власної інформаційної оселі гнітюча – даруйте, але за художньо-естетичним наповненням український інформаційний простір в роки СРСР був більше українським, аніж сьогодні. Ще гірше – він став антиукраїнським.

Отже, виклики сьогодення в інформаційній сфері.

Перше. Незабезпечене конституційне право громадян на одержання інформації, як у фізичному плані (непокриття телерадіосигналом усієї території держави, збої в роботі пошти), так і в змістовному сенсі. Домінують різноманітні шоу, шансоні-шарманки, лавина примітивної розважалівки і фактично відсутні культурологічні, дитячі, пізнавальні, художні програми.

* кандидат політичних наук, секретар Національної спілки журналістів України

Друге. Серед способів комунікації з аудиторією – ліберально-плюралістичним, маніпулятивним та імперативно-доктринальним останнім часом, на жаль, починає набирати обертів маніпулятивний метод, що не відповідає принципам демократичного розвитку.

Третє. Незахищеність національного інформаційного простору від зовнішніх впливів робить його особливо уразливим в умовах реальних інформаційних війн, яки ми неодноразово програвали в минулому і приречені програвати в майбутньому, якщо держава не виробить дієвого механізму захисту і протидії. Зокрема йдеться в, в тому числі, і про створення механізму недопущення монополізації недійних ринків як нерезидентами, так і доморощеними медіа магнатами, що яскраво проявляється в нинішніх умовах.

Четверте. Останнім часом актуалізувалася проблема громадського мовлення. Справа безперечно потрібна з точки зору перспектив демократичного розвитку. Але потрібно врахувати одну серйозну обставину. Якщо в країнах усталеної європейської демократії громадське мовлення займає в загальному інформаційному ресурсі сегмент в межах 20-30 %, то наше державне мовлення, на базі якого формується громадське, опинилось на задвірках інформаційного поля зі скромною часткою значно меншою 10%. Відтак в перекладних умовах варто виправити цей ненормальний інформаційно-частотний та технологічний дисбаланс аби громадський мовник достойне репрезентував інтерес усієї української громади, а не був приречений стати аутсайдером на ринку інформаційних послуг.

П'яте. Змістовний фактор, ціннісно-нормативна база національного інформаційного поля одні з вирішальних факторів формування світоглядних поглядів, національно-патріотичних переконань. У нас своя українська специфіка. Скасувавши як явище шароварщину (якщо чесно, знищивши самотність, національно-генетичну кореневу систему, коли традиційна українська пісня – дивовижне культурне явище світового масштабу стала неформатом) під прапором космополітизму та абсолютизацією формули 5С (сенсація, скандал, смерть, секс і страх) змістовна складова нашого інформаційного поля стала внутрішньою реальною загрозою національній безпеці. Апеляція до біологічних інстинктів, примітивізація інформаційного продукту, культ грубої сили, абсолютна відсутність будь-яких художньо-естетичних ідеалів – це шлях до формування пасивної біомаси, а не освічених, патріотичних, соціально активних громадян.

Шосте. Не розв'язана проблема налагодження системи соціального партнерства між владою та ЗМК. Але допоки існує практика квотування посад, політичної доцільності - ніякого партнерства не буде і проблеми зі свободою слова, демократичним цінностями будуть загострюватися.

Сьоме. Фактично провалена в державі програма цифрового мовлення. З досвіду західних держав такий масштабний технологічний проект очолює голова уряду, а не група різнокаліберних чиновників, як у нас практикується з очікуваним негативним результатом.

Якщо дбати про історичну перспективу України у сфері гуманітарної політики, то в контексті пріоритетних цілей та завдань ЗМК в законодавчій сфері слід виходити з наступного.

Державно-управлінський аспект.

Створити єдиний потужний державний орган влади, який в нас фактично відсутній, що системно займався би проблемами інформаційної політики від законодавчого регулювання до формування та впровадження високих технологій. Сьогоднішні високі державні інституції в особі Держкомтелерадіо, Національна рада з питань телебачення та радіомовлення України, Національна комісія регулювання зв'язку, адміністрація зв'язку Міністерства сполучень, Концерн РРТ – це мереживо контурів інформаційної політики – заплутане, неефективне, непрофесійне;

Інформаційно-частотний ресурс держави зафіксувати на законодавчому рівні як національний феномен одного рівня з надрами, землею, повітрям, водою;

Інформаційну політику вважати запорукою інформаційного суверенітету, базовою складовою національної безпеки.

Ціннісно-нормативний аспект.

В розробці національної комплексної програми гуманітарного розвитку слід врахувати, що масмедіа найефективніший засіб формування світоглядних позицій транзитного суспільства, є оберегами традиційних моральних імперативів та виразниками художньо-естетичних ідеалів, а не носіями розбещення та руйнації особистості. Ці завдання реалізуються як через державну фінансову підтримку, так і через запровадження жорстких регуляторних норм та ліцензій щодо власного національного медіа продукту, використання мови.

Технологічний аспект.

В реальній програмі цифрового мовлення, яку варто прийняти на рівні закону, передбачити, що новітні інформаційні технології повинні впроваджуватися не лише через комерційно-ринкові мотивації, а й з урахуванням пріоритетів державної інформаційної політики;

На законодавчому рівні унормувати діяльність інтернет-зв'язків. Журналістика у національному сегменті світової павутини має кодифікуватися як особливий спосіб комунікації з регламентованим механізмом відповідальності і захисту;

Переформування інформаційного поля при переході до цифрового мовлення має відбуватися при чітко визначених алгоритмах змістовно-творчої концепції мовників, що передбачає захист національно-духовних цінностей України.

Можливо, це звучить банально і патетично, але не буде власної державної інформаційної політики, не буде і держави. Пора аматорів і політичних квотувань у сфері виробництва духовної державобудівничої, націєутворюючої продукції має відійти у небуття.

Будь-яка держава має історичну перспективу, якщо влада розуміє поставлену мету, має політичну волю і підтримку, а народ свідомий цьому вибору.